

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 380/08-14

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 25. novembra 2008 predbežne prerokoval sťažnosť R. B., nar. ..., toho času vo výkone trestu, zastúpeného advokátom JUDr. J. L., T., vo veci namietaného porušenia jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 48 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 5 a čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupmi Okresného súdu Trenčín v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 71/2006, ako aj Krajského súdu v Trenčíne a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v trestnom konaní a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť R. B. o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 28. septembra 2008 doručená sťažnosť R. B. (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 48 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 a 3 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 a čl. 6 ods. 1, 2 a 3 písm. c) a d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom

Okresného súdu Trenčín (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 71/2006, ako aj Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) v trestnom konaní.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplýva, že sťažovateľ bol rozsudkom okresného súdu sp. zn. 4 T 71/2006 z 19. januára 2007 uznaný vinným zo spáchania trestného činu vraždy v spolupáchateľstve podľa vtedy účinného Trestného zákona, a za to bol odsúdený na trest odňatia slobody v trvaní 11 rokov so zaradením do III. nápravnovýchovnej skupiny. Následne krajský súd vo vzťahu k sťažovateľovi rozsudkom sp. zn. 3 To 22/2007 zo 14. júna 2007 vo výroku o treste odňatia slobody zrušil rozsudok okresného súdu a odsúdil sťažovateľa na trest odňatia slobody na 12 rokov so zaradením do tej istej nápravnovýchovnej skupiny.

Sťažovateľ v sťažnosti podrobne opisuje, že bol vzatý do väzby v máji 2005 na základe uznesenia okresného súdu sp. zn. 2 Tp 87/2005 zo 4. mája 2005 v spojení s uznesením krajského súdu sp. zn. 3 Tpo 48/05 z 2. júna 2005. Preto podal na Krajskú prokuratúru v Trenčíne žiadosť o prepustenie z väzby, ale jeho žiadosti nebolo vyhovené a okresný súd ju uznesením sp. zn. 2 Tp 148/2005 z 25. júla 2005 zamietol. Proti tomuto uzneseniu podal sťažnosť, ktorá bola zamietnutá uznesením krajského súdu sp. zn. 2 Tpo 71/05 z 11. augusta 2005.

Ďalej sa zmieňuje o tom, že ďalšiu žiadosť o prepustenie z väzby podal už 16. septembra 2005, ale okresný súd ju zamietol uznesením sp. zn. 2 Tp 193/2005 z 26. septembra 2005. Jeho sťažnosť proti tomuto uzneseniu bola zamietnutá uznesením krajského súdu sp. zn. 3 Tpo 101/05 z 25. októbra 2005.

Okresný súd uznesením sp. zn. 2 Tp 213/2005 z 18. októbra 2005 zamietol návrh prokurátora na predĺženie lehoty väzby sťažovateľa, ale jeho sťažnosti krajský súd uznesením sp. zn. 2 Tpo 99/05 z 8. novembra 2005 vyhovel, uznesenie okresného súdu zrušil a sťažovateľovi predĺžil lehotu trvania väzby do 10. februára 2006.

Následne opätovnému návrhu prokurátora o predĺženie väzby nevyhoviel okresný súd uznesením sp. zn. 1 Tp 10/2006 z 1. februára 2006, ale krajský súd uznesením sp. zn. 6 Tpo 12/06 zo 7. februára 2006 napadnuté uznesenie okresného súdu zrušil a predĺžil väzbu sťažovateľovi do 10. júna 2006.

Obžaloba bola podaná na sťažovateľa 8. júna 2006, ale o väzbe sťažovateľa okresný súd rozhodol až 13. septembra 2006 uznesením sp. zn. 4 T 71/2006. Krajský súd uznesením sp. zn. 2 Tos 72/2006 z 5. októbra 2006 rozhodnutie okresného súdu potvrdil.

Poslednú žiadosť o prepustenie z väzby podal sťažovateľ 19. januára 2007, ale okresný súd aj túto uznesením sp. zn. 4 T 71/2006 z 19. januára 2007 zamietol. Krajský súd následne o jeho sťažnosti rozhodol tak, že ju tiež zamietol uznesením sp. zn. 3 Tos 11/07 z 21. februára 2007.

Sťažovateľ tvrdí, že postupom okresného súdu „*ktorý pri podaní obžaloby nerozhodol o väzbe sťažovateľa do skončenia lehoty trvania väzby v zmysle posledného rozhodnutia o jej predĺžení v prípravnom konaní, ale urobil tak až viac ako tri mesiace po skončení tejto lehoty*“, došlo k porušeniu jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 dohovoru (v čase od 11. júna 2006 až do 13. septembra 2006 bol sťažovateľ vo väzbe bez rozhodnutia súdu).

V ďalšej časti sťažnosti sťažovateľ opisuje, v čom vidí porušenie svojich základných práv na nestranný súd a prezumpciu nevinu podľa čl. 48 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 a 2 dohovoru postupom okresného súdu. Tvrdí najmä to, že „*pred začatím hlavného pojednávania a teda aj pred začatím vykonávania dôkazov pred súdom celkom neprípustným spôsobom prejudikoval rozhodnutie o vine a sťažovateľa tak postavil do pozície páchatel'a, nie obvineného ako osoby, ktorá sa považuje za nevinného až kým súd nevysloví právoplatným odsudzujúcim rozsudkom vinu takéhoto obvineného. Na základe takéhoto postupu súdu podal sťažovateľ námietku zaujatosti proti všetkým členom senátu prejednávajúceho jeho trestnú vec, avšak o tejto bolo rozhodnuté tak, že členovia tohto*

senátu nie sú vylúčení z vykonávania úkonov trestného konania v predmetnej trestnej veci (o tomto rozhodol samotný namietaný senát). Tým podľa názoru sťažovateľa došlo aj k porušeniu jeho práva na prejednanie veci nestranným súdom“, ako aj to, že pochybil aj krajský súd, pretože ten v uznesení sp. zn. 3 Tos 11/07 z 21. februára 2007, ktorým zamietol sťažnosť sťažovateľa proti rozhodnutiu o zamietnutí žiadosti o prepustenie z väzby, okrem iného uviedol, že „doposiaľ vo veci vykonané dôkazy na hlavnom pojednávaní svedčia naďalej pre záver, že skutok, resp. u obžalovaného M. B. obidva skutky, zo spáchania ktorých boli obidvaja obžalovaní doposiaľ neprávoplatným rozsudkom okresného súdu uznaní za vinných a každý z nich odsúdení na dlhodobý nepodmienečný trest odňatia slobody, boli spáchané, majú znaky v ňom označených trestných činov a že ich spáchali obžalovaní. Krajský súd vydal takéto rozhodnutie v senáte zloženom s tých istých sudcov, ktorí rozhodovali následne o odvolaní sťažovateľa proti odsudzujúcemu rozsudku Okresného súdu Trenčín. Z toho dôvodu sťažovateľ namietal zaujatosť všetkých členov senátu odvolacieho súdu z dôvodu, že títo už pri rozhodovaní o väzbe neprípustne prejudikovali vinu sťažovateľa a správnosť jeho odsúdenia vtedy ešte neprávoplatným rozsudkom prvostupňového súdu“.

Porušenie čl. 48 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 ústavy a zároveň čl. 6 ods. 3 písm. c) a d) dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd odôvodňuje sťažovateľ aj takto:

„Z obsahu trestného spisu v predmetnej veci vyplýva, že sťažovateľ mal v priebehu trestného konania obhajcu. Právo obhajcu zúčastňovať sa úkonov trestného konania bolo rešpektované a v tomto smere sťažovateľ neprednáša žiadne výhrady. Podľa sťažovateľa však jeho právo na obhajobu a obranu v trestnom konaní zakotvené najmä v čl. 6 ods. 3 písm. d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd bolo porušené hrubým spôsobom postupom súdu tým, že súd odmietol bez reálneho opodstatnenia vykonať také dôkazy, ktoré vzhľadom na možnú prítomnosť sťažovateľa v mieste blízkom spáchaniu skutku len vo veľmi krátkom časovom období, mohli viesť k úplnému vylúčeniu sťažovateľa ako osoby, ktorá mohla byť spáchania skutku akokoľvek účastná. Išlo pritom o časovo nenáročné doplnenie dokazovania, ktoré by nebolo spôsobilo neprimerané prieťahy v trestnom konaní ale zároveň mohlo viesť k veľmi významným zisteniam z hľadiska obrany sťažovateľa a jeho obhajoby v trestnom konaní a preto ak súd bez reálneho opodstatnenia

takéto dokazovanie odmietol napriek značným nejasnostiam okolo ustálenia času spáchania posudzovaného skutku a ďalších dôležitých okolností, došlo tým podľa sťažovateľa k porušeniu jeho základného práva na obhajobu v zmysle čl. 50 ods. 3 Ústavy SR ako aj v zmysle čl. 6 ods. 3 písm. c), d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. (...)

Najvyšší súd SR uznesením č. 4 Ndt 7/2007 zo dňa 14. 5. 2007 napriek uvedenému vec neodňal Krajskému súdu Trenčín, rozhodoval napokon o odvolaní sťažovateľa aj o odvolaní prokurátora podaného v neprospech sťažovateľa ten istý senát krajského súdu, ktorý postupoval pri rozhodovaní o väzbe vyššie uvedeným spôsobom. Preto sťažovateľ namieta, že o jeho trestnej veci na prvom ani druhom stupni nebolo rozhodnuté nestranným súdom a bolo porušené jeho právo na prezumpciu neviny, čím došlo k porušeniu jeho základných práv na prejednanie veci nestranným súdom a prezumpciu neviny v zmysle čl. 48 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 Ústavy SR ako aj v zmysle čl. 6 ods. 1, 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd. (...)

Sťažovateľ využil všetky riadne i mimoriadne opravné prostriedky v rámci trestného konania, ktorými sa snažil dosiahnuť nápravu. Naposledy podal proti rozsudku Krajského súdu v Trenčíne, ktorý rozhodoval v odvolacom konaní, dovolanie avšak toto bolo uznesením Najvyššieho súdu SR č. 5 Tdo 5/2008 zo dňa 24. 6. 2008 z dôvodu neexistencie dovolacích dôvodov odmietnuté. Z tohto rozhodnutia Najvyššieho súdu SR je zrejmé, že dovolanie sťažovateľa bolo odmietnuté len z formálnoprávnych dôvodov bez toho, aby sa Najvyšší súd SR zaoberal vecnými námietkami sťažovateľa proti postupu Krajského súdu v Trenčíne pri rozhodovaní o podanom odvolaní. Takýto postup však nezaručuje poskytnutie objektívnej súdnej a právnej ochrany práv sťažovateľa.“

Vzhľadom na už uvedené sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prerokovaní sťažnosti prijal tento nález:

„...základné práva sťažovateľa na osobnú slobodu, na prerokovanie veci nestranným súdom, na prezumpciu neviny a na obhajobu v trestnom konaní v zmysle čl. 17 ods. 1, 2 a 5, čl. 48 ods. 1, čl. 50 ods. 2 a 3 Ústavy SR ako aj čl. 5 a čl. 6 ods. 1, 2, 3 písm. c), d) Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, boli postupom súdov v konaní Okresného súdu Trenčín č. 4 T 71/2006 porušené, aby príslušné rozhodnutia súdov, ktorými došlo k porušeniu týchto základných práv a slobôd sťažovateľa zrušil a zároveň, aby

sťažovateľovi priznal primerané finančné zadosťučinenie vo výške 200.000,- Sk. “

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd upravených v ústave, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Pri predbežnom prerokovaní každého návrhu ústavný súd skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie. Podľa tohto ustanovenia návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy zjavne neopodstatnené alebo podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

1. Predmetom časti sťažnosti sťažovateľa je tvrdené porušenie jeho základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 71/2006 v čase od 11. júna 2006 až do 13. septembra 2006, keď bol sťažovateľ v jeho trestnej veci vo väzbe bez rozhodnutia všeobecného súdu.

V tejto časti ústavný súd zistil nedostatok svojej právomoci v zmysle čl. 127 ods. 1 ústavy. Podľa názoru ústavného súdu na konanie o sťažnosti v časti, v ktorej sťažovateľ namieta porušenie označených práv zaručených ústavou a dohovorom postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 71/2006 a jeho uznesením z 13. septembra 2006, nie je daná právomoc ústavného súdu.

Ústavný súd už v rámci svojej judikatúry vyslovil, že princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu (čl. 127 ods. 1 ústavy „... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) je ústavným príkazom pre každú osobu. Preto každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá namieta porušenie svojho základného práva, musí rešpektovať postupnosť tejto ochrany a požiadať o ochranu ten orgán verejnej moci, ktorý je kompetenčne predsunutý pred uplatnenie právomoci ústavného súdu (podobne II. ÚS 148/02, IV. ÚS 78/04, I. ÚS 178/04, IV. ÚS 380/04).

O ochrane práv sťažovateľa, porušenie ktorých namieta, vo vzťahu ku konaniu okresného súdu sp. zn. 4 T 71/2006 (o predĺžení väzby rozhodol uznesením z 13. septembra 2006), proti ktorému sťažovateľ podal sťažnosť, rozhodoval v druhom stupni krajský súd (uznesenie sp. zn. 2 Tos 72/2006 z 5. októbra 2006). Vzhľadom na uvedenú zásadu subsidiarity preto nie je v právomoci ústavného súdu preskúmať označené konanie okresného súdu.

Vychádzajúc z uvedených skutočností ústavný súd sťažnosť sťažovateľa v časti namietajúcej porušenie základných práv zaručených v čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 dohovoru postupom okresného súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 4 T 71/2006 a jeho uznesením z 13. septembra 2006 po predbežnom prerokovaní odmietol pre nedostatok svojej právomoci podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

2. Tú časť sťažnosti, v ktorej sťažovateľ namietal porušenie svojich základných práv podľa čl. 48 ods. 1 a čl. 50 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 a 2 dohovoru postupom okresného súdu a jeho uznesením sp. zn. 4 T 71/2006 z 19. januára 2007, ako aj postupom krajského súdu v jeho trestnej veci (uznesením sp. zn. 3 Tos 11/07 z 21. februára 2007) a postupmi najvyššieho súdu (jeho uzneseniami sp. zn. 4 Ndt 7/2007 zo 14. mája 2007, resp. 5 Tdo 5/2008 z 24. júna 2008), ústavný súd odmietol pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd konštatuje, že sťažnosť sťažovateľa vo vzťahu k uvedeným postupom a rozhodnutiam krajského súdu, resp. najvyššieho súdu neobsahuje zákonom predpísané

náležitosti, ktorých absencia bráni ústavnému súdu v jej predbežnom prerokovaní. Sťažovateľ napriek tomu, že v konaní pred ústavným súdom bol kvalifikovane zastúpený advokátom, a v úvode sťažnosti a tiež v jej odôvodnení namietal aj postupy krajského súdu, ako aj najvyššieho súdu v jeho veci, v petite sťažnosti (návrhu na rozhodnutie) však konkrétne nešpecifikoval, čoho sa od ústavného súdu vo vzťahu k jednotlivým porušovateľom jeho označených práv v súlade s čl. 127 ústavy a § 56 zákona o ústavnom súde od ústavného súdu domáha (m. m. III. ÚS 282/04).

Sťažovateľ v tejto časti sťažnosti neuviedol úplný, jasný a zrozumiteľný návrh na rozhodnutie vo veci samej (§ 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde), ktorým je ústavný súd v rámci konania o sťažnosti podľa čl. 127 ústavy viazaný. Formulácia návrhu na rozhodnutie vo veci samej je neurčitá, keďže neumožňuje identifikovať, ktorý konkrétny orgán verejnej moci (okrem okresného súdu), v akej veci a akým spôsobom (t. j. akým konkrétnym rozhodnutím, opatrením, zásahom, procesným postupom, prípadne inou aktivitou alebo nečinnosťou) mal porušiť označené práva sťažovateľa. Súčasne taký návrh neumožňuje ústavnému súdu vymedziť rozsah, v ktorom by bolo možné prípadne sťažnosť prijať na ďalšie konanie (§ 25 ods. 3 zákona o ústavnom súde). Tieto procesné predpoklady sa skúmajú jednotlivo a konkrétne vo vzťahu ku každému napádanému rozhodnutiu, opatreniu alebo inému zásahu a návrh na rozhodnutie vo veci samej vymedzený v sťažnosti sťažovateľa to v celom rozsahu nerešpektuje.

Ústavný súd pripomína, že taký rozsah nedostatkov zákonom predpísaných náležitostí, aký vyplýva z podania sťažovateľa, nie je povinný odstraňovať z úradnej povinnosti. Na taký postup slúži inštitút povinného právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom a publikovaná judikatúra, z ktorej jednoznačne vyplýva, ako ústavný súd posudzuje nedostatok zákonom predpísaných náležitostí podaní účastníkov konania (IV. ÚS 409/04, II. ÚS 151/06).

V súvislosti s nedostatkom zákonom predpísaných náležitostí sťažnosti ústavný súd uvádza, že sťažovateľ je zastúpený advokátom. Podľa § 18 ods. 2 zákona č. 586/2003 Z. z. o advokácii a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní

(živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov advokát je povinný pri výkone advokácie dôsledne využívať všetky právne prostriedky a takto chrániť a presadzovať práva a záujmy klienta. Tieto povinnosti advokáta vylučujú, aby ústavný súd nahradzoval úkony právnej služby, ktoré je povinný vykonať advokát tak, aby také úkony boli objektívne spôsobilé vyvolať nielen začatie konania, ale aj prijatie sťažnosti na ďalšie konanie, ak sú na to splnené zákonom ustanovené predpoklady. Osobitne to platí pre všetky zákonom ustanovené náležitosti úkonov, ktorými začína konanie pred ústavným súdom (napr. II. ÚS 117/05, IV. ÚS 320/07).

Vzhľadom na to, že sťažnosť bola odmietnutá ako celok, bolo už bez právneho významu zaoberať sa ďalšími požiadavkami sťažovateľa a rozhodovať o nich.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. novembra 2008